

Handlingsprogram

Valdres Natur- og Kulturpark

2009

(Planperiode 2009 -2012)

HØRINGSUTKAST
Uttalefrist 15.11.2008
(Versjon III)

Valdres Natur- og Kulturpark

postboks 24 - 2901 Fagernes

VALDRES

Forkortelser : VNK: Valdres Natur og Kulturpark
VNH : Valdres Næringshage
VK: ValdresKvalitet BA

VD : Valdres Destinasjon
VNF : Valdres Næringsforum
VMF : Valdres Matforum

OFK: Oppland Fylke
VM : ValdresMuseum ,
FMLA : Fylkesmannens Landbruksavd.

Valdres Natur- og Kulturpark (VNK) er en bygdeutviklingsregion som gjennom langsiktig merkevarebygging knyttet til natur- og kulturverdier – og lokal styring – skal gi økt verdiskaping og livskraft i lokalsamfunnet.

Samtidig tar Valdres vare på og utvikler viktige verdier av lokal, nasjonal og internasjonal betydning for framtidige generasjoner.

VNKs hovedfundament bygger på en 10 årig avtale som alle Valdreskommunene, samt Valdres Næringsforum BA har sluttet seg til, og som skal følges opp med årlige handlingsprogrammer.

VNKs handlingsprogram for 2009 og langtidsprogram for 2010-2012 er inndelt i følgende satsingsområder der tiltaksmidlene er fordelt slik (i 1000 kr):

	SATSINGSOMRÅDER	Budsjett 2009 ^{1) 2)}			Langtidsbudsjett (LTB) ³⁾		
		VNK Bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
I	Reg. Merkevarebygging	2350	100	2450	2000	1750	1500
II	Spes. prior. sats.områder 2009						
	a) Stølssetting	140	800	940	400	500	500
	b) Frisk i Valdres	500	250	750	500	400	400
	c) Klimautfordringen	50	4450	4500	50	40	30
III	Andre viktige satsingsomr.						
	a) Stier, løyper og skilting	650		650	500	500	500
	b) Ryddig og attraktiv region						
	- Stedsutvikl. regionsenteret	30		30	30		
	- Valdres sett fra vegen	100	500	600	500	400	300
	c) Kultursatsing	1880		1880	1900	1600	1600
	d) Kulturminner – verdisk.progr	500	1500	2000	2000	1250	1000
	e) Landbrukssatsning	200		200	200	200	200
IV	Viktige virkem. / redskaper						
	a) Valdresportalen	350	100	450	500	400	400
	b) Kompetanse	900		900	900	800	800
	c) Samferdsel	450		450	300	300	300
	d) Tilflytting	50	675	725	50	50	50
	e) BU-ordning		760	760	760	760	760
V	Ufordelte midler ⁴⁾	200	200	400	280	2790	3860
	Delsum satsingsområder	8350	9335	17685	11270	11740	12200
VI	Drift (netto)	3200	500	3700	3330	3460	3600
	Totalt budsjett	11550	9835	21385	14600	15200	15800

1. VNKs bidrag til de enkelte satsingsområder består av generelle VNK –midler og fonds – jfr nærmere beskrivelse i avsnitt 2 "Økonomi og budsjett" (A 3)
2. Eksterne midler er "andre" øremerkede midler som stilles til disposisjon for prosjekter / tiltak i VNKs regi – jfr nærmere redegjørelse i avsnitt 2. (A 4)
3. Langtidsbudsjettet 2010-2012 er kun foreløpige anslag, som ikke er bindende for framtidige budsjettendringer
4. "Ufordelte midler" er midler som ennå ikke er fordelt på de respektive satsingsområdene, og som også er avsatt til evt nye satsingsområder

Nedenfor er det gitt en nærmere beskrivelse av handlingsprogrammet i følgende avsnitt

1. Fundamentet for handlingsprogrammet
2. Økonomi / budsjett
3. Administrasjon og drift
4. Omtale av satsings- og arbeidsområdene i 2009

1. FUNDAMENTET FOR HANDLINGSPROGRAMMET

Fundamentet for handlingsprogrammet er

- a) 10 års avtalen med det overordnede strategi- og verdigrunnlaget
- b) Hovedstrategier
- c) Langsiktige og kortsiktige strategier
- d) Høringsrunder

Nedenfor der disse punktene nærmere omtalt.

a. 10 års avtalen – og dens forankring

Hovedfundamentet for VNKS virksomhet er en 10 årig avtale med et overordnet strategi- og verdigrunnlag der det er skissert mål og strategier for 8 innsatsområder med en del underpunkter.

Disse er:

- Merkevaren Valdres
- Næring
  - Næringslivet i Valdres generelt
  - Primærnæringene
  - Foredling
  - Reiseliv
  - Valdres som helseregion
- Arealbruk
- Kulturminner
- Kultur
- Kompetanse
- Formidling
- Vertskapsrollen

Vedr merkevaren har prosessen resultert i enighet om

- **Valdres** – som merkevarenavn
- **Valdres skjerper sansane** – som slagord

og utfra dette er det utviklet en logo og grafisk design, som det er knyttet kvalitetskrav til å bruke.

Verdigrunnlaget i merkevarebyggingen er at Valdres skal ha spesiell fokus på:

- **Miljø** – merkevaren Valdres skal bygges på miljøbevissthet og en definert miljøstandard. Miljøspørsmål skal også fokuseres kvalitetsstandarder som utarbeides av den enkelte næring.
- **Kultur** – merkevaren Valdres skal bygges på en identitet knyttet til vår sterke lokale kultur. Her vektlegges det vide kulturbegrepet som omfatter alt fra tradisjonskultur og kulturminner, til et åpent møte

med det moderne kulturuttrykket i Valdres. Våre kvalitetsstandarder skal til sammen synliggjøre vår rike matkultur, håndverkskultur, byggetradisjoner, kulturlandskap, stølskultur, billedkunst, musikk, dans, lyrikk og fortellertradisjoner.

- **Det gode og moderne Valdres** – merkevaren Valdres skal ha sitt utspring i vårt lokalmiljø, et lokalmiljø som det vil være positivt å identifisere seg med. De gode opplevelser og det aktive liv skal være framtreddende. Valdres skal utvikle urbane kvaliteter. Merkevaren må appellere til vår felles drøm om det gode liv. Service og vertskapsrollen skal prioriteres i alle kvalitetsstandarder.

10 års avtalen ble godkjent av alle seks valdreskommunene og Valdres Næringsforum BA i forkant av etableringen av VNK våren 2007. Oppland fylkeskommune (OFK) har vært svært viktig støttespiller både i ide- og gjennomføringsfasen med etableringen av VNK. Videre har 4 statsråder støttet opp om initiativet med VNK i eget brev – og både staten og OFK har bidratt positivt med finansieringen av VNK.

b. Hovedstrategier

Visjonen for Valdres i 2017 er

- Valdres har et lønnsomt, variert og framdriftsrettet næringsliv basert på høy kompetanse
- Valdres Natur- og Kulturpark er landets sterkeste regionale merkevare.

10 års avtalen angir de innsats- og satsingsområder en må lykkes med over tid for å oppnå dette.

Det er viktig å ta fatt i våre konkurransefortrinn og se mulighetene, og ved utarbeidelsen av handlingsprogrammet for 2009 er det forsøkt også å angi 4 årlige handlingsprogram for å få konkretisert oppfølgingene over flere år.

Hovedstrategien i handlingsprogrammet er:

- **Alle tiltak i VNK skal bidra til å bygge merkevaren Valdres – og således bidra til økt verdiskaping og livskraft.**

Andre overordnede strategier er:

- Valdres skal i merkevarebyggingen prioritere landbruk, reiseliv, foredling, helse og kultur
- Valdres skal ta tak i sin egen utvikling.
- Valdres skal utvikle sine egne konkurransefortrinn
- Valdres skal strekke seg lengre og bli bedre enn andre på utvalgte områder. (Look to Valdres)
- Valdreskvalitet i alle ledd

og det er svært viktig å få forankret dette i både næringsliv, kommuner og befolkning.

En viktig strategi er det at VNK forsøker å forankre konseptet hos alle sine samarbeidspartnere, og at disse også aktivt trekkes inn i utførelsen av oppgavene.

Det vil for øvrig være viktig å betrakte satsingsområdene klimautfordringen og kompetanse som viktige pilarer for planene framover.

c) Langsiktig og kortsiktige strategier / tiltak

De overordnede strategier vil gjelde både for den mer langsiktige merkevarebyggingen og de spesielle satsingsområder / tiltak / arbeidsoppgaver som skal gjennomføres i 2009.

Vedrørende det mer langsiktige, og for å få en god forankring og gode prosesser i alle ledd, er det lagt opp til at det utarbeides 4 årige handlings / strategiprogram for aktuelle satsingsområder – som etter hvert kan bli lagt fram til temadrøftinger i Utviklingsstyret, evt også i Valdresrådet.

Dette gjelder spesielt de satsingsområder der Valdresrådet har ambisjoner om at Valdres skal bli best i Norge på:

- Regional merkevarebygging
- Stier, løyper og skilting
- Valdresportalen
- Støling
- Ryddig og attraktiv region
- Frisk i Valdres

men også flere andre viktige satsingsområder som kultursatsing, kulturminner, hytter i Valdres, klimautfordringen, kompetanse, samferdsel m.v.

d) Andre planer

Handlingsprogrammet er knyttet opp mot andre planer – jfr. Fylkesplanen for Oppland OFK's regional handlingsprogram , strategiplaner for Fjellregion-samarbeidet

e) Høringsrunden

Videre har det vært en høringsrunde i kommunene, Oppland fylkeskommune, Valdres Næringsforum og andre regionale aktører på satsingsområdene, og de mottatte innspill har inngått i vurderingen av det endelige handlingsprogrammet.

f) Gjennomføring av handlingsprogrammet

Daglig leder har ansvaret for å tilrettelegge for den årlige rullering av handlingsprogrammet og for at de vedtatte satsings- og tiltaksområder blir fulgt opp.

Daglig leder har således fullmakt til å foreta bestillinger og gjennomføre endringer innen de gitte rammebeløp for de respektive satsingsområder.

Utviklingsstyret har fullmakt til – innen den totale budsjettamme – å ta stilling til endringer / justeringer mellom satsingsområdene (herunder evt nye satsingsområder).

2. ØKONOMI / BUDSJETT

VNKs budsjett baseres på VNKs inntekter, bruk av fonds og andre "øremerkede" eksterne midler til programmer / tiltak i regi av VNK. (i 1000 kr)

		Budsjett		Langtidsbudsjett (LTB)	
		2009	2010	2011	2012
A	INNETEKTER				
	1. Inntekter til VNK	9700	7900	7900	9100
	2. Bruk av fonds	1850	2940	4540	3940
	3. VNKs gen midl (1+2)	11550	10840	12440	13040
	4. Øremerk. eksterne inntekt.	9835	3760	2760	2760
	5. Totale inntekter (3+4)	21385	14600	15200	15800
B	UTVIKLINGSKOSTNADER				
	1. Administrasjon og drift	3700	3330	3460	3600
	2. Til disp til satsingsområder	17685	11270	11740	12200
	3. Totale kostnader (1+2)	21385	14600	15200	15800

Kommentarer:

A1: Dette er inntekter VNK antas å få til sin generelle virksomhet i 2009 og i langtidsbudsjettperioden (LTB –perioden), og består av følgende beløp:

• Kommunetilskudd	3500	6700 i 2009 - 2011, økes til 7900 i 2012 (ny periode) ¹⁾
• PA –midler	2500	
• Regionkoordinator	300	
• Egne inntekter	400	
• Småsamfunnsmidler	1500	2009 siste år (så langt)
• Sentrale BU -midler	500	
• DA-midler (gen)	1000	
• Nye tildelinger	0	1200' årlig anslag (2010-12)
Sum A1	9700	

1) Kommunetilskudd, PA –midler, regionkoordinatorstilskudd og egne inntekter er i alt 6700' antas overfor oppjustert til 7900 f.o.m. 2012 (ny periode). Det vises også til at det i hht samarbeidsavtalen mellom kommunene om VNK er det en målsetting å øke kommunetilskuddet til 3800' i perioden 2007-2011 om også OFK går inn med ekstra satsning.

A2: Bruk av fonds er tidligere oppsparte midler, som det kan tæres på. Ved den angitte bruken vil de opparbeidede fond, som pr 31.12.2007 var på totalt 13826' i løpet av 2009-2012 blir redusert med 13270' til 556'

A3: Generelle VNK midler som stilles til disposisjon til drift og tiltak

A4: Øremerkede eksterne midler er "andre" midler som stilles til disposisjon for prosjekter / tiltak i VNKs regi.

I 2009 er det så langt anslått følgende beløp:

• Merkevere	100 (uspesifisert)
• Stølsatsing	800 (prosjekt i VNK regi)
• Frisk i Valdres	250 (DA – midler & Sponsormidler)
• Klima	4450 interregionalt prosjekt i VNKs regi)
• Valdres sett fra vegen	500 (SMIL / off. midler)
• Kulturminner	1500 (verdiprogrammidler)
• Valdresportalen	100 (uspesifisert)
• Tilflytting	675 (OFK og kommunemidler)
• BU –ordning	760 (forvaltning av BU –ordning)
• Ufordelt	200 (nye tiltak som måtte dukke opp)
Delsum	9335
• Planstrategi	500 (refusjon fra OFK)
Totalt	9835

For årene 2010-2012 er det vedr øremerkede eksterne midler budsjettert med 1500' til kulturminner i 2010, 760' årlig til BU ordning i 2010-2012 og for øvrig anslått 1500' (2010), 2000' (2011) og 2000' (2012) til ennå ukjente tiltaksområder.

- A5: Totalt beløp som er stilt til disposisjon for VNKs drift, VNKs innsatsområder og til prosjekter i regi av VNK
- B1: Driftsutgifter omfatter alle lønnsrelaterte utgifter, godtgjørelser, kontor- og driftskostnader. Arbeids- og driftskostnader tilknyttet de respektive satsingsområdene er trukket fra – slik at netto lønns- og driftskostnader er begrenset til Kjell Arne Berntsen, Unni Fossnes og Arne Bang – som dog for en del refunderes fra satsingsområdet samferdsel. I tillegg inngår varekostnader med bl.a. 500' til Valdres Næringshage AS
- B2: Dette angir det totale bruttobeløp som stilles til disposisjon for satsingsområdene.

VNKs virksomhet er i stor grad basert på det utviklingsarbeidet om utøves av de ansatte samt bidrag til spesielle tiltak som igangsettes i regi av VNK eller andre.

I handlingsprogrammet vil det bli angitt hvilke rammebeløp i form av egne (generelle VNK –midler) og eksterne midler som i 2009 avsettes til de ulike satsingsområder. For LTB 2010-2012 er det bare angitt totalbeløp. Jfr totalrammene i pkt B3 i ovenstående tabell.

VNKs satsing på ulike tiltak vil for en del avhenge av deltakelse fra andre – både mht arbeid og finansiell bistand. Dersom ikke forutsatt deltakelse fra andre innfris, vil VNKs ressursinnsats kunne omdisponeres til andre formål. Dette tilsier at det bør være en del "reservetiltak" i programmet, som en alternativt kan bruke økonomi- og personalressurser til ved endrede forutsetninger.

Rammebeløpet på 17685' til satsingsområdene i 2009 er en svært offensiv satsning – jfr dog at 4450' av dette er eksterne klimaplanmidler som bare forvaltes gjennom VNK

3. ADMINISTRASJON OG DRIFT

VNK er funksjonelt og regnskapsmessig inndelt i en egen avdeling for administrasjon og drift som også samordner virksomheten mellom de respektive satsingsområder – som er nærmere omtalt i avsnitt 4.

Administrasjonens og daglig leders hovedoppgave er å tilrettelegge for en best mulig måloppnåelse av 10 års avtalen om VNK og VNKs handlingsprogrammer som årlig fastsettes av Valdresrådet.

Dette i hht de hovedstrategier som er skissert i avsnitt 1 b og der det er spesielt viktig å få politikere / næringsrepr / medarbeidere og alle samarbeidspartnere til å dra i samme retning.

Arbeidsoppgavene består av bl.a.:

- Overordnet styring / arbeidsledelse / politikkutforming
  - Utarbeidelse / gjennomføring av årlige handlingsprogram
  - Inngåelse av partnerskapsavtaler
  - Delegering av myndighet
  - Arbeidsledelse
  - Finansiering / økonomistyring

- Årsmelding / rapportering
- Forberedelse, gjennomføring og oppfølging av møtevirksomhet
  - Valdresrådet, Utviklingsstyret, regionstyret, merkevarestyret, adm. samordningsmøter, internmøter m.v
- Forhold til omverdenen
  - Videreutviklings av natur- og kulturpark nettverket
  - Euromontana – støling mv.
  - Fjellregionsamarbeidet
  - Kommunene / ordfører – rådmannsutvalg
  - Næringsliv / Valdres Næringsforum BA
  - Samarbeidspartnere Valdresmusea AS, Valdres Destinasjon Valdres Næringsforum BA, Valdres Næringshage AS, OPUS / VVS mv
- Samordning / koordinering OFK
  - Fylkesplan / regional handlingsprogram (RHP)
  - Gjennomføringsavtaler
  - Ny planstrategi
  - Regionkoordinatorfunksjonen
- Informasjon utad / innad
- Personaladministrasjon / arbeidsavtaler mv
- Stabsfunksjoner
  - Ekspedisjonstjeneste, post, data, regnskap, arkivering og service
- Sekretariatsfunksjoner mv
  - Rådmannsutvalg, og salg av administrative tjenester til ulike formål.

Det er ikke lagt opp til budsjettere arbeidskostnader mv til de enkelte administrative arbeidsområder som inngår i administrasjonen, men totaltallene er:

	Administrasjon og Drift	2009	2010	2011	2012
a)	Varekostnader	500	500	500	500
+b)	Lønn / møtegodtgjørelser mv	5630	5910	6200	6520
+c)	Ordinære driftsutgifter	1870	1440	1510	1590
=d)	Brutto driftsutgifter (a+b+c)	8000	7850	8210	8610
-e)	Refusjoner fra satsingsområdene	4300	4520	4750	5010
=f)	Netto driftskostnad (d-e)	3700	3330	3460	3600

Kommentarer:

- a) Varekostnad er her identisk med det årlige bidrag til Valdres Næringshage AS i hht inngått partnerskapsavtalen.
(Beløpet i partnerskapsavtalen skal drøftes på nytt høsten 2008,)
- b) I totale lønnsrelaterte utgifter inngår alle sosiale utgifter, møtegodtgjørelser
- c) I "driftsutgiftene" er det i 2009 lagt inn 500' ekstra for å dekke opp arbeidet med ny planstrategi i OFK. (tilsvarende på inntektssiden)
- d) Brutto driftsutgift – alt som belastes avdeling 1000 "Drift" i vårt regnskap.
- e) "Driftskontoen" refunderes for totale lønnsutgifter og andel av driftsutgiftene fra de respektive satsingsområdene. Dette gjelder husleie- og felleskostnader, data, rep/vedlikehold, telefon og kontorrekvisita. Øvrige driftsutgifter belastes direkte de respektive satsingsområdene.
- f) Netto driftskostnad angir de reelle nettokostnadene til administrasjon og generell drift.

4. OMTALE AV SATSINGS- OG ARBEIDSOMRÅDENE I 2009 OG

FRAMOVER

i 10 års planen og handlingsprogrammet for 2009 og framover er hovedsatsingsområdet:

Regional merkevarebygging

og alle de øvrige satsingsområder og tiltak i VNK skal bidra til å bygge merkevaren Valdres – og dermed bidra til økt verdiskapning og livskraft.

Satsingsområdene vil kunne variere i 10 års perioden. For 2009 har Utviklingsstyret lagt til grunn følgende inndeling:

- I Regional merkevarebygging**
- II Spesielt prioriterte satsingsområder i 2009**
  - a) Stølssatsing
  - b) Frisk i Valdres
  - c) Klimautfordringen
- III Andre viktige satsingsområder**
  - a) Stier, løyper og skilting
  - b) Ryddig og attraktiv region
    - Stedsutvikling regionsenteret
    - Valdres sett fra vegen
  - c) Kultursatsing
  - d) Kulturminner – verdiskapningsprogrammet
  - e) Landbrukssatsing
- IV Viktige virkemidler / redskaper**
  - a) Valdresportalen
  - b) Kompetanse
  - c) Samferdsel
  - d) Tilflytting
  - e) BU -ordning

- der
- I er hovedsatsingsområdet
  - II er de satsingsområder som skal ha spesiell fokus i 2009
  - III er andre satsingsområder som direkte skal støtte opp under merkevarebyggingen
  - IV er andre viktige satsings- og arbeidsområder som er nødvendige virkemidler / redskaper for merkevarebyggingen og utviklingen av Valdres som fundament.

I det følgende vil de prioriterte satsingsområdene bli nærmere konkretisert ved at det er angitt "mål og visjoner", "status", "strategier", "viktige aktører" og konkretisert arbeidsoppgaver og tiltak.

Vedr. budsjettallene for de respektive tiltak / arbeidsoppgaver er disse fordelt på "VNK midler og øremerkede eksterne midler" for 2009, mens det for årene 2010-2012 bare er angitt totaltall

I Regional merkevarebygging

Mål og visjoner

Valdres skal bli Norges sterkeste regionale merkevare

Status

- Valdres Matforum / Valdres Kvalitet (VM / VK)
  - foreslått å styrke distribusjonen av varer
  - foreslått konkret tiltak for å synliggjøre mulighetene rettet mot bl.a reiselivet
  - merking av varer med den generelle logoen inntil VK merke/ kriteriene er på plass
  - arbeidet med at VM/VK og reiselivet finner de rette kriterier
- Informasjonsavis valdres.no som tilkjenner hva VNK og dets_samarbeidspartnere
- valdres.no skal understøtte nettsidene for økning av bruken til www.valdres.no
- Elektronisk søknad for bruk av valdres logoen – pr. september var det ca 70 bedrifter/organisasjoner som har registrert seg
- "Sammen for Valdres" er en kampanje rett mot bedrift/ organisasjonslivet i Valdres og er todelt
  - øke bruken gjennom enkelthet ved elektronisk søknad for bruk av den geografiske logoen
  - bedrifter/ organisasjoner registrerer seg på www.valdres.no for delta i bedriftsregisteret og får fordeler knyttet til å være med Implementere logoen i butikkvinduer starter fra oktober
- Implementere logoen på busser
- Merkevarebygging via web-tv
- Film og fotografering for til egen mediabank – startet i juni 08
- Lansert pressetreff i Oslo – "På vei hjem"
- Styrking av arbeidet mot media – dette har medført en betydelig økning i lokalavisen Valdres/ Oppland Arbeiderblad
- Styrke arbeidet mot kommunene for merkevarebygging og omdømme
  - bidra med felles annonseprofil med valdres design/logo
  - bidra i og til den enkelte kommune i dialog og omdømmearbeidet
  - Valdres Merkevareskole – kursing i omdømmearbeidet både for politikere/ kommuneansatte og næringslivet (Valdres Næringshage)
  - styrke arbeidet med pågående Valdresvert kursene
- Benytte spørreundersøkelsen fra fastboende og hytteeiere til å bygge videre på merkevarearbeidet og dets muligheter til alle sektorer undersøkelsen tar for seg.

Strategier

Skape et bilde av Valdres internt og eksternt som en offensiv region som tar tak i egen utvikling og som beslutningstakere og folk flest ønsker å identifisere seg med.

Viktige aktører

Alle som bor i og kommer til Valdres.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsj. (LTB)		
	VNK bidrag	Ekst. bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Regional Merkevarerbygging						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	800	0	800			
1. Kommunikasjon	250	0	250			
2. Produktutvikling	200	0	200			
3. Merkevarerorganisasjon	800	0	800			
4. Markedstiltak	300	0	300			
5. Salg av profilklær nettoinntekt	-100	0	-100			
6. Uspesifisert ramme	100	100	200	2000	1750	1500
Totalt	2350	100	2450	2000	1750	1500

Kommentarer

1. Her inngår bl.a. utarbeidelse av en strategi- og kommunikasjonsplan
3. Viktig å styrke satsningen og spesielt forholdet til merkevarerorganisasjonene og prosjektet fra jord til bord.
4. Merkevarer kampanjen skal understøtte både produsenter og leverandører i Valdres for synliggjøring og styrking. En viktig målgruppe utenfor Valdres er også tilflyttere
6. Uspesifisert ramme gjelder for en utdrettet merkevarer kampanjen hvor totaliteten for hele Valdres fremkommer.

Ansvar for gjennomføringen:

VNK

Samarbeidspartnere:

Merkevarerorganisasjonene og kommunene

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

II Spesielt prioriterte satsingsområder i 2009

I 2009 vil følgende satsingsområder bli spesielt fokusert:

- a) Støling
- b) Frisk i Valdres
- c) Klimautfordringen

a) Støling

Mål og visjoner

Opprettelse / videreutvikle stølsdrifta i Valdres. Valdres skal fortsatt være ledende på stølsdrift og stølsopplevelse i Norge.

Status

Det er utarbeidet prosjektbeskrivelser på følgende område:

- Ressurskartlegging – en videreføring i hele Valdres av stølsprosjektet i Øystre Slidre
- Informasjon og mobilisering rundt kulturminne i stølsområde
- Skilting og tilrettelegging – stølsbrukere får skilt og tavler etter mal fra VNK
- Gards- og stølsturismeprosjektet (ett generelt prosjekt og ett fyrtårnprosjekt i regi av VD) Prosjektene er fullfinansiert i 2009 og blir gjennomført i henhold til planene. Hovedprosjektet har en total kostnadsramme på 1860' – hvorav fyrtårnprosjektet utgjør 667'.

- Nye forskningsresultater tyder på høyere kvalitet på melk fra fjellbeite – om dette bekreftes kan dette øke verdien av støling og bruk av utmarksbeite.

Strategier

Sikre / videreutvikle støling gjennom dokumentasjon, ressurskartlegging, økt verdiskapning, nettverksarbeid og via lokal BU –ordning.

Viktige aktører

VNK, FMLA, Valdres Destinasjon, stølseiere, kommunal landsforvaltning, Valdresmusea AS, faglag, kommuner, OPUS, Valdres Matforum, Valdres Kvalitet BA, Bioforsk Løken, Norsk seterkultur, FM Oppland, Innovasjon Norge, Riksantikvaren, LMD, Euromontana, TINE, fjellstyrer m.v.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidr.	Eksterne bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Støling						
0. Arbeidsressurs VNK inkl drift						
1. Stølsprosjekt		800	800	400	500	500
2. Interregprosjektet (OFK)						
3. Uspesifisert ramme	140		140			
Totalt	140	800	940	400	500	500

Kommentarer:

1. VNKS bidrag til stølsprosjektet på 205' er finansiert i handlingsprogrammet for 2008. De nye 140' er ennå uspesifisert, men ventelig vil det uansett bli en videreføring etter at hovedprosjektet er slutført 31.08.2009. (Fyrtårnprosjektet varer fram til våren 2010). I videreføringen vil det bli aktuelt å vurdere tiltak for å styrke den tradisjonelle stølsdriften.
2. Det regnes med at OFK vil stå ansvarlig for søknad om et interreg prosjekt vedr støling i 2009

Ansvar for gjennomføringen:

VNK (stølsatsing) og VD AS (fyrtårnprosjekt), OFK (interreg prosjekt)

Samarbeidspartnere:

Jfr viktige aktører s. 12

Tidsfrist for gjennomføring:

Stølsatsing 01.09.2009 og Fyrtårnprosjekt vår 2010

b) Frisk i Valdres

Mål og visjoner

Økt livskvalitet med aktivitet, kroppen og valdresnaturen som verktøy

- Bli en ledende nasjonal region for fysisk aktivitet som fundament for rehabiliterende og forebyggende helse, funksjon, trivsel og opplevelser.
- Folkehelsesentral – fysiotek – frisklivssentral som nasjonal modell for samordning mellom bestiller og leverandør av fysisk aktivitet og andre folkehelseiltak – for alle
- Norges mest helhetlige (merkede) sti og løypenett

Status

- 20% koordinatorstillinger i alle Valdreskommuner
- "Fysisk aktivitet er grunnlag for god funksjonsevne" er vedtatt NAV-valdresstrategi

- Godt samarbeid mellom Oppland fylkeskommune og folkehelseprogrammet
- Norges største oppmøte på lokal helsekonferanse september 2008
- Treningskontaktkurs utviklet - gjennomføres oktober 2008 (først i Oppland)
- Stort kontaktnett, nasjonalt og lokalt, innen ledende politiske og idrettsfaglige arenaer
- Skapt en Valdres-merkevare innen et helhetlig "forfriskningsbegrep"
- Søker om midler fra Sparebankstiftelsen til kommunale trimløyper
- Handlingsplan for stier/løyper foreligger i eget dokument
- Parallelt med VNKS satsing pågår prosjektet "Helse i Valdres" i regi av Valdres Næringshage AS. "Helse i Valdres" er landets største næringsklynge innenfor behandling, rehabilitering og helseturisme

Strategier

- Opprettholde / opparbeide tillit til at fysisk aktivitet er en enkel, billig og forebyggende helsefaktor for hele lokalbefolkningen hos beslutningstakere på ulike nivåer
- Legge lite vekt på å skille mellom syk/frisk evt forskjellige diagnoser – mer på robusthet - fordi verktøyene er enkle og like for alle
- Treningskontaktkurset blir en del av Norges idrettsforbunds kompetansetilbud med deres oppfølgingsnettverk, og også bindeleddet som muliggjør for NAV/helsepersonell å benytte fysisk aktivitet som virkemiddel.
- Spre kjennskap og tillit til kvalitet og rehabilitering for koordinatorfunksjonene som møteplass for bestiller og leverandør av fysisk aktivitet.
- Tett samarbeid med Oppland fylkeskommune, prosjektet Helse i Valdres og andre tiltaksområder innen VNK.

Viktige aktører

Kommuneledelse i Valdres, Oppland fylkeskommune, Helse i Valdres (i regi av Valdres Næringshage AS), NAV, Idrettens kompetansesenter Innlandet, Norges idrettsforbund/Oppland idrettskrets, fjellprest, statlige etater, nasjonalforeningen, lokale lag / organisasjoner.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsj. (LTB)		
	VNK bidrag	Ekst. bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Frisk i Valdres						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	375	175	550			
1. Treningsskontaktkurs/admin.	25	25	50			
2. Stimulering av koordinator	30		30			
3. Direkte tiltak arrangement	20		20			
4. Allmøte	50	50	100			
5. Stier og løyper – koordinering	0		0			
6. Uspesifisert ramme				500	400	400
Totalt	500	250	750	500	400	400

Kommentarer

0. Frisk i Valdres er tildelt 175' årlig i DA –midler (2007-2009)

1. Treningskontaktkurset er i fylkeskommunal regi og vil derfor støttes av fylkeskommunale midler

2. Å virke samlende på koordinatorene i kommunene er nødvendig for den regionale tankegangen. Viktig med god forankring i kommunene
3. Synliggjøre frisksatsingen på festivaler og store arrangement i Valdres
4. Folkemøte om "forfriskning" som tema for partipolitisk debatt i august 2009 – før stortingsvalget. Raust budsjett, men forhåpentligvis også sponsorbidrag og bidrag fra fylkeskommunale prosjektmidler.
5. Innsats på stier og løyper vedr helse er lagt under tiltaksområde III a) Stier og løyper

Ansvar for gjennomføringen:

VNK

Samarbeidspartnere:

OFK, kommuner, Helse i Valdres (VNH) og NAV

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

c) Klimautfordringen

Mål og visjoner

Hovedmålet er å bidra til at Valdres tar sin del av de nasjonale klimagassforpliktelsene.

Kommunene skal vedta en energi- og klimaplan (kommunedelsplan) som inviterer til å involvere befolkningen, bygge holdninger, og beregne og prioritere klimagassreduserende tiltak som på en god måte kan bidra til å fylle hovedmålet.

Status

- Prosjektplanen for arbeidet med en felles energi- og klimaplan for Valdres og Hallingdal har fått tilslutning fra alle tolv kommuner, fra energiverkene og fra renovasjonsselskapene.
- Prosjektorganisasjonen er etablert og prosjektleder tilsatt på engasjement. Søknad til Enova om medvirkning til finansiering av prosjektet ble sendt den 22. juni 2008.
- Alle involverte kommuner har pekt ut sin klimakoordinator som vil delta aktivt med oppfølging av prosjektet.

Strategi

- Arbeid med forankring blir en viktig del av prosjektet. Ut over etablert styringsgruppe og prosjektgruppe blir det vurdert å etablere referansegruppe som kan få deltakelse fra oljeselskap, skoleverk, landbruksnæring, reiselivsnæring, kommuner med plan, byggesak og miljø, frivillige organisasjoner, energiforsyning, utbyggere / investorer, Innovasjon Norge, Fylkeskommunen, Fylkesmannen og flere andre.
- Klimapolitikk skal være en sentral del av merkevarebyggingen i Valdres, jfr. verdigrunnlaget for merkevaren som har høy miljøstandard som en av tre fokus områder. En høy miljøstandard er en viktig del av verdigrunnlaget for merkevaren VALDRES. Vi tror at Valdres og Hallingdal har mye å hente ved å stå frem som "den grønne region".
- Barn og unge vil være en verdifull ressurs i arbeidet. Det er gjennom gode holdninger hos barn og unge at vi kan knytte forhåpninger til

fremtiden, samtidig som vi vet at vi litt eldre lettere endrer holdninger nettopp gjennom påvirkning fra de yngre.

- Næringslivet må gjennom prosjektet finne muligheter for synliggjøring av gode holdninger og interesse for miljøspørsmål. Vi kan legge til rette for deltagelse i ulike sertifiseringsordninger som på effektiv måte kan kommunisere bedriftens holdninger til miljø med forbruker.
- Prosjektet tar sikte på å ha ferdig en klimahandlingsplan i juni 2009
- Ett år senere, i juni 2010 er tiden inne for å sette fokus på oss selv. Hva har vi fått til dette første året?
-

Viktige aktører

VNK, prosjektorganisasjonen, kommunene, Valdres Kommunale Renovasjon, energibedrifter, innleide konsulenter, fylkeskommunen, fylkesmannen, skoleverket, frivillige lag og organisasjoner.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekst. bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Klimautfordringen						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	50		50	50	40	30
1. Prosjekt		4450	4450			
Uspesifisert ramme						
Totalt	50	4450	4500	50	40	30

Kommentarer

1. Finansieringsbudsjettet for hele prosjektet "Energi- og klimaplan for Valdres og Hallingdal" er på 4600`. Det er her trukket ifra 150` på grunn av at Øystre Slidre kommune allerede har gått inn med 50` og mottatt bidrag på 100` fra Enova.

Ansvar for gjennomføringen:

Styringsgruppa for planarbeidet

Samarbeidspartnere:

Kommuner, energiverk, Renovasjon i Valdres og Hallingdal

Tidsfrist for gjennomføring:

Klimaplan ferdig i juni 2009

III Andre viktige satsingsområder

Her inngår følgende satsingsområder:

- a) Stier, løyper og skilting
- b) Ryddig og attraktiv Region
  - Stedsutvikling av regionsenteret
  - Valdres sett fra vegen
- d) Kultursatsing
- e) Kulturminnevern – verdiskapningsprogram
- f) Landbrukssatsing

a) Stier, løyper og skilting

Mål og visjoner

Målet er at stier, løyper og skilting skal brukes aktivt for å oppleve natur- og kultur i Valdres til fysisk aktivitet.

Status

Det har i 2008 blitt arbeidet med stier, løyper og skilting både i kommuner og i lag / organisasjoner. På regionalt nivå er dette et viktig satsingsområde både for Valdres Destinasjon AS og for satsingsområdene Frisk i Valdres og kulturminnevern innen VNK. I tillegg har VNK behov for egne skilt og infotavler, og er også generelt opptatt av god skilting langs det offentlige vegnett.

Hensikten med å ha et spesielt satsingsområde for stier, løyper og skilting har vært å samordne alle gode krefter for at Valdres skal bli spesielt gode på dette.

- Det er i 2008 blitt enighet om skiltmaler for skilt til ulike formål
- Valdres Destinasjon har lagt store resurser ned i sykkelkartprosjektet sammen med merking av skiløyper. Arbeidet med nærstiannlegg vil starte opp igjen høsten 2008.
- Frisk i Valdres er spesielt interessert i å få i gang stier, løyper og skilting for at befolkning og tilreisende skal drive fysisk aktivitet.
- I verdiskapningsprogrammet for kulturminner er både stier og skilting til kulturminner viktig – og flere tiltak er utført i 2008.
- For VNK generelt er også skilting og informasjonstavler langs vegnettet viktig – spesielt ved innfallsportene, men også for skilting fram til aktiviteter, spesielle bedrifter mv.

Strategier

Koordinere og stimulere til samordnet og helhetlig opparbeiding / vedlikehold og merking av stier og løyper i Valdres – både for tilreisende og innbyggerne. Det utarbeides en felles handlingsplan for Valdres der det innarbeides gode rutiner for ressursbruk for tilrettelegging av stier og løyper.

Alle skal vite at Valdres har det mest helhetlige tilbudet i Norge i ulike terreng – både for korte og lange turer.

Viktige aktører:

Valdres Destinasjon AS, kommuner, foreninger / lag, OFK, og VNK

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Stier løyper						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	85		85			
1. Stier og løyper samhandling	500		500			
Uspesifisert ramme	65		65	500	500	500
Totalt	650		650	500	500	500

Kommentarer:

- 1) Konkrete midler skal forankres i en felles handlingsplan for Valdres for at regionen skal bli blant de beste i Norge på stier, løyper og skilting. I dette inngår partnerskapsavtale med Valdres Destinasjon,

avtaler med kommuner og andre ,skilting av VNK langs innfalsportaler til Valdres samt å utvikle portalsidene med interaktive kart m.v.

Ansvar for gjennomføringen:

VNK og VD AS

Samarbeidspartnere:

Kommuner, lag / organisasjoner, grunneiere mv

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

b) Ryddig og attraktiv region

Mål og visjoner

Målet er å holde Valdres ryddig og attraktivt både i grender, tettsteder og langs veg.

Status

Det er et viktig satsingsområde for Valdres – som fordrer et godt samarbeid med kommunene. Så langt har VNK engasjert seg i følgende 2 prosjekter / tiltak:

- Stedsutvikling av regionsenteret Fagernes
Dette er et prosjekt over 3 år som skal styrke Fagernes som regionsenter.
Det var Valdresrådet (tidligere Næringsrådet) som var initiativtaker til prosjektet – som har en total kostnadsramme på 12,7 mill.kr. – der Oppland fylkeskommune og vertskommunene Nord-Aurdal er tungt inne, men der det regionalt i Valdres er prioritert 2,7 mill.kr. i regionale DA –midler og 100' i VNK midler (33' pr. år).
Nord-Aurdal kommune er prosjektansvarlig, og Valdres Næringshage AS er engasjert som prosjektleder.
- Valdres sett fra vegen
Det er tidligere utført et regionale prosjekt i regi av Regionrådets merkevareprogram som engasjerte Valdres Utmarkskontor – der det ble lagt vekt på å rydde strekninger med spesielt fin utsikt.
Det er høyt prioritert å få videreført dette arbeidet i årene framover med oppstart i 2009.
VNK vil her ta et koordineringsansvar. Gjennomføringen er avhengig av hvilke kommuner og grunneiere som ønsker å delta.

Strategier

Innen dette satsingsområdet er det generelt viktig både med holdningskappende arbeid og å få til et godt samarbeid med kommunene.

Viktige aktører

Kommunene, Valdres Kommunale Renovasjon, grunneiere, næringsutøvere, Valdres Destinasjon AS, Fagernes Handelsstand, OFK, Statens Vegvesen, kraftlag m.v.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Ryddig og attraktiv region						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift						
1. Stedsutvikling regionsenteret	30		30	30		
2. Valdres sett fra vegen	100	500	600	500	400	300
3. Uspesifisert ramme						
Totalt	130	500	630	530	400	300

1. VNK har forpliktet seg til å delta i stedsutviklingsprosjektet for regionsenteret med 100' totalt (fordelt på årene 2008-2010).
2. Det forutsettes 500' i eksterne midler (SMIL midler mv). VNK vil ventelig få et koordineringsansvar

Ansvar for gjennomføringen:

Nord-Aurdal kommune (stedsutviklingsprosjekt) og VNK / kommunene (Valdres sett fra vegen)

Samarbeidspartnere:

Jfr viktige aktører s. 18

Tidsfrist for gjennomføring:

Stedsutviklingsprosjekt 2010 og Valdres sett fra vegen – så langt 31.12.2009

c) Kultursatsing

Mål og visjon

I den 10 årige avtalen om VNK er det skissert følgende målsettinger for innsatsområdet kultur:

- Utvikle en langsiktig kulturpolitikk som styrker regionens identitet, tar fortid, nåtid og framtid på alvor og samordner denne med reiselivet.
- ivareta mangfoldet i regionens kulturuttrykk
- tilby kulturopplevelser som oppleves ekte, skjerper sansene og gir mersmak
- ha en stimulerende og samfunnsaktuelt folkemuseum
- ha kulturutøvere som er samordnet, utadrettet og leverandører av god kvalitet

Status

- Festivaler: Festivalstrategi utarbeidd - samarbeidsfora organisert. 5 ordinære møter + div. møter ad Marknadsundersøking som er under oppstart. (Gjeld Rakfisk og Beitosprint)
- Sceniske utøvere: Samarbeidsfora organisert. 5 møter. Skolering påbegynt.
- Bildekunstnere. Ikkje prioritert i 2008 da kunstguiden er to –årig.
- Valdresmusea AS: Søknad om å bli kompetansesenter er sendt. Fellesmøter innført. Meir strukturert samarbeid. Felles skisse for Kulturminneåret 2009.
- Regionale kulturutvalget: 6 møter. Fellesarena for felles satsinger i Valdres.
- Filmprosjekt: Bistått med hjelp og støtte til "Hytteliv i Valdres", "Upperdog" – ny spillefilm.
- NODE i Forum for Kultur og Næringsliv. Avviklet sponseseminar for utøvere og sponsorer. Deltatt på fellesmøter.

- Andre arrangement: Vært inne med hjelp og støtte til: Begnadalsdage-
ne, Mikkjel Fønhus (planleggingsstadium), Landbruksdagen, samt gje-
ve råd og støtte ved behov.

Strategier

Strategien er å arbeide for best mulig måloppnåelse sammen med ulike aktø-
rer. Vise kulturen sin egenverdi, bruke kultur som identitetsskaper, bruke kul-
tur i næringsutvikling og som verdiskaper i Valdres.

Viktige aktører

Verdiskapningsprogrammet for kulturminner, Valdresmusea AS, kommunene,
OFK, kulturutøvere, Valdres Destinasjon, Valdres Næringshage AS mv.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Kultur						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	800		800			
1. Festivaler	600		600			
2. Sceniske utøvere	60		60			
3. Bildekunstnere	75		75			
4. Arrangørstøtte	30		30			
5. Frivillige lag/org	20		20			
6. Regionalt kulturutvalg	10		10			
7. Kompetansesenter for folke musikk, - dans, jazz, rock	300		300			
8. Fjellprest	15		15			
9. Uspesifisert ramme	20		20	1900	1600	1600
Totalt	1880		1880	1900	1600	1600

Kommentarer

1. Festivaler:

- Ved tilskudd til festivaler / arrangementet mv. skal det spesielt vektlegges at disse bidrar posi-
tvt i merkevarebyggingen.
- Årlig revidering av festivalstrategien
- Utvikle et moderne festivalkontor i samarbeid med VD og Turistkontoret.
- Jobbe for felles bookingsystem

2. Sceniske utøvere:

- Utvikle strategi for utvikling og bruk av sceniske utøvere
- Øke verdiskapingen for utøvere gjennom oppdrag og kvalitetsbygging
- Jobbe for å sikre arenaer for utøving og utvikling
- Auke skoleringa mot kultur som næring

3. Bildekunstnere:

- Utarbeide ny Kunstguide annet hvert år.
- Auke felles marknadsføring og felles skolering
- Utvikle Fagernes i retning av opplevelsesbyen – kulturbyen i samarbeid med tettstedgruppa.

4. Arrangørstøtte

- Yte faglig og økonomisk støtte til prosjekt som støtter opp under intern og/eller ekstern merke-
varebygging.

5. Frivillige lag/organisasjoner

- Ønske om at frivillige lag/organisasjoner gjennomfører tiltak som favner om større deler av
Valdres.

6. Regionale kulturutvalg

- Utarbeide strateginotat for det regionale kulturutvalget sitt mandat og sammensetting.
- Gjennomføre felles satsinger i kommunene. For 2009: Kulturminneåret.

7. Valdresmusea AS

- Holde fast ved at Valdresmusea AS med Valdres folkemuseum skal være et av fyrtårna i VNK

- VNK setter av økonomiske midler til Kompetansesenteret for folkemusikk, folkedans, jazz og rock. Regional andel forutsetter at stat og fylkeskommune tar sin del.
8. Fjellprest
- Lage forprosjekt for å få utvidet stillingen som fjellprest
9. Anna:
- Arbeide for å auke tilbudet innen kulturuttrykk ved Valdres vidaregåande skule.
  - Idretten. VNK ser positivt på regionale overbygginger og vil støtte utviklinga mot økt satsing og profesjonalisering innenfor område der dette er ønskelig.
  - Holde fram som NODE innen Forum for Kultur og Næringsliv.
  - VNK skal være et regionalt ressurscenter med hensyn til oppdatering av sentrale satsingsområde på kultursida.

Beløpene 1-6 og 8-9 kan alternativt samles i én sum i den uspesifiserte ramme – som i så fall blir 180'

Ansvar for gjennomføringen:

VNK

Samarbeidspartnere:

Valdresmusea AS, kommunene - jfr andre viktige aktører s. 19

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

d) Kulturminner - verdiskapningsprogram

Mål og visjoner

Forankre kulturarven i Valdres Natur- og Kulturpark slik at kulturminner, kulturminnemiljø, tradisjon og lokalhistorie fundamentet for næringsutviklingen i Valdres.

For kulturminneåret 2009 er hovedmålet at flest mulig av innbyggerne i Valdres har kulturminner på dagsordenen.

Status

- *Landbruk / stølsdrift*
Stølskartleggingen er videreført og ca 30 støslag blir kartlagt i 2008 – og for øvrig er gards- og stølsnettverket støttet av verdiskapningsprogrammet for kulturminner til ulike tiltak – stølsturisme, tavler, skilt mv
- *Bygninger*
Byggeskikkveileder blir ferdig i 2008. Flere kurs vedr ulike håndverkerkompetanse, tilstandsvurdering / prosjektering er avholdt. Valdres har oppnådd god støtte til restaurering gjennom Norsk Kulturminnefond – 8 tiltak fikk våren 2008 1,150' i støtte og høsten 2008 er sendt 8 nye søknader på i alt 1984' i søknadssum.
- *Stavkirker*
Utarbeidet rapport som avklarer behov / ambisjonsnivå rundt stavkirkene, stavkirkeguidene har fått opplæring. En stavkirke infotavle etter mal fra VNK. Statens Vegvesen positive til skilting med kringlemærke der dagens skilting er mangelfull.

- **Skilting**
Valdresbanevegen har fått skilt og infotavler ved Leira og Aurdal stasjon. Videre er det skiltet opp til Kviteberg – og verdiskapningsprogrammet er også involvert i skilting / infotavler ved innfallsportene.

Strategier

- Strategien for kulturminnesatsinga er spisset mot støl, stavkirker, bygninger, innfallsporter og regionsentra (lett tilgjengelige minner). Videre skal Verdiskapningsprogrammet fungere som "fødselshjelp" for verdiskapingstiltak basert på kulturminner. Det kan også være nødvendig med oppsøkende virksomhet.
- For kulturminneåret 2009 er det lagt opp til å fokusere på kulturminner i nærmiljø og dagliglivets kulturminner. Dette er en breddesatsing som kommer i tillegg til annen, spisset satsing i Valdres. Dette er for å oppfylle strategimålet i VNK om å "bruke kulturminner til å bygge en felles identitet der innbyggerne opplever kulturminner som en ressurs sosialt, kulturelt og økonomisk". Ved å lokalisere til nærmiljø og dagligliv kan kulturminner nå bredt, samtidig som det forenkler gjennomføring og etterbruk.
- Får å kunne realisere målene våre må vi informere og mobilisere, få fram synlige, konkrete tiltak, samt følge opp igangsatte tiltak med kompetanseheving, nettverk og markedsføring slik at tiltaket oppnår kvalitetsmålene i merkevarebyggingen i Valdres.

Viktige aktører

Kommuner, 3. sektor, grunneiere, produsenter, Valdres Destinasjon, Valdresmusea AS, Bioforsk, OFK, FMLA, riksantikvaren og andre medarbeidere i VNK.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Total	2010	2011	2012
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	500	100	600	600		
1. Ressurskartlegging i stølsomr		400	400	400		
2. Gard og stølsnettverk		50	50	50		
3. Direkte tiltak		350	350	400		
4. Kulturminneåret		100	100	100		
5. Kurs/kompetanse		100	100	100		
6. Håndverkskompetanse		200	200	200		
7. Skilt/informasjon (inkl hefte)		150	150	150		
8. Byggeskikkveileder, trykking		50	50			
9. Uspesifisert ramme					1250	1000
Totalt	500	1500	2000	2000	1250	1000

Kommentarer:

0. Det er forutsatt bruk av 500` av tidligere tildelinger som har vært avsatt til fond – og som her inngår som "VNK-bidrag "
1. Eksterne: Riksantikvaren og kommunene
2. Samfinansiering med gard- og stølsprosjektet
3. Norsk kulturminnefond m.v
4. Kulturminner i nærmiljøet er tema i kulturminneåret. Tiltak skjer i samarbeid med skoler, OFK, kommuner og Valdresmusea AS
5. Flere bidragsytere: OFK, FMLA m.v
6. Oppland fylkeskommune / Valdresmusea AS bidrar. Håndverkskilting til restaurering aktuelt på museet. Utdanning vedr restaurering aktuelt.

7. Flere eksterne
8. Oppland fylkeskommune bidrar med finansiering

Budsjettet 2009 er ikke forelagt styringsgruppa for Verdiskapingsprogrammet (VSP) i Oppland, og tallene må derfor anses som et forslag. Det kan også "oppstå" nye poster etter at årsplanen er gjennomgått av styringsgruppa i januar 2009.

Utover det ovenstående er det en svært viktig oppgave i 2009 å arbeide for videreføring av kulturminnekonsulentstillingen – samt å få en finansiell oppfølging av igangsatte prosjekter etter 2010.

Ansvar for gjennomføringen:
Styringsgruppa for VSP og VNK

Samarbeidspartnere:
Jfr. viktige aktører s 21

Tidsfrist for gjennomføring:
31.12.2009

e) Landbruk

Mål og visjon

Det er viktig at Valdres Natur- og Kulturpark arbeider for hele landbruket – utover tilleggsnæringer, støling mv

Status

Dette er et nytt satsingsområde.

Strategi

Viktig å trekke inn landbrukets organisasjoner i arbeidet med å finne fram til gode prosjekter / tiltak for landbruket generelt i Valdres.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Landbruk						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	0	0	0			
1. Landbrukstiltak	200	0	200			
2. Uspesifisert ramme				200	200	200
Totalt 1)	200	0	200	200	200	200

Kommentarer

1. Det forventes nærmere innspill på tiltak fra næringen (I Valdresrådets møte kom det innspill på styrking av "Valdres sett fra vegen", rekruttering og kompetansebygging i landbruket og "etterutdanning")

Ansvar for gjennomføringen:
VNK

Samarbeidspartnere:
Landbruksorganisasjoner, kommuner, Bioforsk Løken og Valdres Forsøksring

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

IV Virkemidler / redskaper

a) Valdresportalen – valdres.no

Mål og visjoner

Valdresportalen skal være et sentralt verktøy for å bygge Valdres til en sterk merkevare for næringsutøverne i Valdres.

Portalen skal bli ledende for å synliggjøre næringslivet i Valdres.

Status

Da strategien er lagt i å gjøre www.valdres.no til en ledende portal er det foretatt en nærmere og også grundig gjennomgang av dagens portal.

- I løpet av 2008 har det skjedd en todeling av portalen der reiselivsdelen er blitt mer salgsfremmende
- Dette har munnet ut i kravskisse fra VNK for hvordan det kan se ut i fremtiden
- Gjøre portalen levende, styrke arbeidet med å ruste opp sidene, lansere web-tv, styrke bedriftsregisteret, tilpasse ny teknologi
- Vektlegging av nye tjenester/ utvikling, tiltalende, effektiv, enkel å navigere i, nyttige tjenester, ta bruk kommunenes 3D kartverk for virtuell verden som for eksempel kulturminner, gard og støl osv
- Elektronisk informasjonsverktøy, avklare forholdet til kommunene for distribusjon av nyhetsbrev til administrasjonen, bygge opp en database på samarbeidspartnere for utsendelse av nyhetsbrev

Strategier

- Målgruppene for portalen er definert som innbyggere, tilflyttere, hytteturister og reiselivsgjester.
- Portalen skal fokusere og formidle verdigrunnet til Valdres Natur- og Kulturpark.
- Jevnlig oppdatering.
- God kobling mellom redaksjonelt stoff og profilering av næringer i Valdres.
- Ta i bruk ny teknologi og gi brukerne av portalen anledning til å medvirke.

Viktige aktører

Her vil det være viktig å engasjere flest mulig i arbeidet med å bygge merkevaren Valdres, og tilsvarende å fylle den felles nettportalen med et innhold som bygger merkevaren Valdres.

Videre vil vi utvikle samarbeidet med Valdresmusea AS, web ansvarlige i kommunene, kulturansvarlige i kommunene, Valdresmagasinet, handelstanden, Kvitvella kino, helseprosjektet, gards- og stølsturismeprosjektet og kulturminneprosjektet.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Valdresportalen						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	350	0	350			
1. Nyutvikling	250	100	350			
2. Bedriftsregisteret.etc	-300	0	-300			
3. Uspesifisert ramme	50		50	500	400	400
Totalt	350	100	450	500	400	400

1. Det forutsettes at så vel driftsopplegg som nye moduler / utviklingstiltak løses innen de gitte rammer, som kan økes om ekstern finansiering kan løses med samarbeidspartnerne.
2. Dette beløpet vil avhenge av hvor mange bedrifter som blir med i bedriftsregistret

Ansvar for gjennomføringen:

VNK

Samarbeidspartnerne:

VD AS og Kreativ Strek

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

b) Kompetanse

Mål og visjoner

Hovedmålsettingen innen kompetanse er å bygge merkevaren Valdres

Status

- I 2008 har VNK bistått Ung i Valdres med ekstrainsats i form av bistand og økonomisk støtte i tilknytning til oppsetting av Bør Børson på Edderkoppen og valdresprofilering i Oslo. Videre er det startet opp en prosess for videreføring av Ung i Valdres i ny partnerskapsavtale med OFK.
- Det har vært svært gode tilbakemeldinger på Valdres Vert der OPUS har vært prosjektansvarlig, og der VNK har bistått både økonomisk (168') og med arbeidsinnsats, og som i 2008 har resultert i ca. 120 personer er godkjente som "valdresverter". I 2008 fikk OPUS et bidrag fra Statens Landbruksfond på 200'.
- VNK har også engasjert Valdres Næringshage AS og BI til å gjennomføre prosjektet merkevareskolen som består av merkevarekurs / undersøkelser m.v. I 2008 er det gjennomført spørreundersøkelser hos befolkning og hytteeiere og i september ble det avholdt et lederseminar der både Valdresrådet, VNKs ansatte og en del samarbeidspartnere deltok. Høsten 2008 vil det bli gitt nye kurs for å få forankret merkevarebyggingen i næringslivet og kommunene.

Strategier

Aktivt bruke kompetansemiljøer som er etablert i regionen, bruke barn og unge som arena for utvikling av valdresidentitet og å styrke kompetansen både vedr merkevarebygging og generelt viktige aktører.

Viktige aktører

Valdres vg skule, OPUS, Ung i Valdres, Valdres Næringshage AS, FOU – miljøer m.v.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	16		16			
1. Valdres Vert	100		100	100	100	100
2. Merkevareskole BI	164		164	164		
3. Ung i Valdres	500		500	500	500	500
4. "Høgskole i Valdres"	120		120	120	120	120
5. Opplæringstilbud - uttalelser						
Uspesifisert ramme				116	100	100
Totalt	900		900	900	800	800

Kommentarer:

3. Det er lagt opp til at kurstilbudene for "Valdres Vert" blir videreført i hele langtidsbudsjettperioden – og det er avsatt et årlig beløp på inntil 100' til dette
4. Merkevareskolen er et 3 årig prosjekt der VNK er forutsatt å bidra med 164' pr. år i 2008-2010.
5. Satsingen på 500' årlig til Ung i Valdres er basert på tilsvarende beløp fra OFK.
6. Høgskolen Valdres – det er her lagt inn 100' årlig i 4 års perioden 200-2012 til desentraliserte høyskoletilbud
7. Opplæringstilbud ved VVS – innspill, uttalelser mv

Ansvar for gjennomføringen:

OPUS (Valdres Vert og Høgskole i Valdres), Valdres videregående skule (Ung i Valdres) og VNH (Merkevareskolen)

Samarbeidspartnere:

Jfr. viktige aktører denne side

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

c) Samferdsel

Mål og visjoner

Hovedmålet er

- Raskest mulig opprustning av E-16 til stamvegstandard
- Videreutvikle Fagernes lufthavn som rute- og charterflyplass
- Utbygging av gang- og sykkelveger

Viktige mål ellers er fullføring av opprustning av riksveger og fylkesveger – der en regionalt har prioritert RV33 over Tonsåsen og FV289 over Eggåsen.

Status

- Arbeidet i 2008 med E-16 har i 2008 vært konsentrert om prosessen vedr Nasjonal Transportplan, og både Valdresrådet, Stamvegutvalget, OFK har i stor grad støttet opp om Vegdirektoratets forslag. Både fra departementet og stortinget er nå signalene gode mht økt satsing på samferdsel og prioritering av E-16.

- Det har også vært økt fokus på gang- og sykkelveger og trafiksikkerhet – og det ligger an til økt satsing på dette i NTP –forslaget.
- Fagernes lufthavn har i 2008 blitt reasfaltert for 18 mill.kr. Det har i 2008 av ulike årsaker blitt svikt i både rutetrafikken og utenlandstrafikken, men infrastrukturen og markedet er der – og det arbeides nå med videreføring av det trafikkskapende arbeid.

Strategier

Arbeide opp mot beslutningstakere både på sentralt og fylkesnivå og samtidig besørge lokal tilrettelegging gjennom utarbeidelse av planer og at en har felles og entydige prioriteringer.

Viktige aktører

Samferdselsdepartementet, Vegdirektoratet, Statens Vegvesen Region Øst, Avinor, OFK, Stamvegutvalget, Vegforum E-16, VNK / regionstyret og Valdres Næringsforum (samferdselsgruppe)

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Samferdsel						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift						
1. Stamvegutvalget	60		60			
2. Prosj. Trafikkskapende arb.	190		190			
3. Fly – generelt						
4. E-16 – Plan regionsentert	100		100			
5. Regional trafiksikkerhetsplan	50		50			
Uspesifisert ramme	50		50	300	300	300
Totalt	450		450	300	300	300

Kommentarer:

- 1) Stamvegutvalget tar inn kontingent på 10' pr kommune hvert 3-4. år, og tidligere har Regionrådet for Valdres dekket opp Valdreskommunenes andel.
- 2) Prosjektet "Trafikkskapende arbeid 2007-2009" vedr Fagernes lufthavn har Regionrådet (VNK) tidligere bundet seg opp til. I hht prosjektplanen var bidraget 90' (2007), 150' (2008) og 190' (2009)
- 3) Det avsettes 100' til planlegging av E-16 gjennom regionsentert (jfr avsnitt III b).
- 4) Myndighetene har økt fokus på gang og sykkelveger i 2009 og 2010 . VNK ønsker å påvirke lokal bruk av disse midlene

Ansvar for gjennomføringen:

VNK og Nord-Aurdal kommune (E-16 plan regionsentert)

Samarbeidspartnere:

Flytrafikk Valdres AS, kommuner, Statens Vegvesen

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

d) Tilflytting

Mål og visjoner

Valdres skal framstå som en attraktiv tilflyttingsregion og en god region å bo i ved å synliggjøre eksternt og internt kvaliteter og tilbud vi har og kan utvikle.

Dette for å øke tilflyttingen til regionen og rekruttere arbeidskraft til næringslivet og kommunene.

Status:

- Avtalen mellom VNK, Placement Utvikling AS vedr nederlandsprosjektet innebærer en garanti på minst 70 personer i løpet av prosjektperioden (01.09.07 – 31.08.09). Målet er 100 personer.
- Status per i dag: 72 personer bor allerede i Valdres. Teller vi med de som SKAL flytte og er på vei, kommer vi opp i 92 personer.
- Interessen for Valdres er og har fra starten av vært stor. Placement er fortsatt i kontakt med flere personer/familier som skal besøke Valdres i nærmeste framtid.
- Placement kommer med en mellomrapport som er mer utbredd og som skal evaluere samarbeidet og utfordringer i Valdres, i løpet av denne uken.
- En av "Visit Valdres"-turene ble gjennomført med 25 deltakere. Positiv respons.
- VNK har opprettholdt ordningen med å holde oversikt over innflyttere og å sørge for at ordførerne / kommunene sørger for en velkomsthilsen.
- Det er i 2008 ikke vært noen virksomhet i prosjektet "Nedlagte gardsbruk"

Strategier

Vi skal bidra til å gi mennesker som vil flytte hit mulighet til å skape seg et nytt bo- og arbeidsmiljø og finne sin livskvalitet.

Viktige aktører

Kommuner, Placement Utvikling AS, Valdres Næringshage AS, Vall-Hall prosjektet, SNU prosjektet, FMLAs landbruksrådgiver, OFK, Fjellregionsamarbeidet m.v.

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekstern bidrag	Totalt	2010	2011	2012
Tilflytting						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift	30		30			
1. Nederlanderprosjektet		675	675			
2. Nedlagte gardsbruk						
3. Velkomst til innflyttere						
4. Andre innflytningstiltak						
Uspesifisert ramme	20		20	50	50	50
Totalt	50	675	725	50	50	50

Kommentarer:

1. Etter at nederlanderprosjektet er fullført pr 31.08.2009, vil det kunne bli behov for oppfølging av dette, og andre tilflyttingstiltak. I LTB legges det inn en uspesifisert ramme på 50' til eventuelle tiltak.

Ansvar for gjennomføringen:

VNK, VNH og Placement Utvikling AS

Samarbeidspartnere:

Jfr. viktige aktører s. 27

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

e) **BU –ordningen**

Mål / visjoner

Valdres skal gjennom lokal forvaltning av bygdeutviklingsmidler medvirke til at flest mulig i næringen, og i de politiske miljø, inntar aktive holdninger i forhold til nødvendige omstillingsprosesser i landbruksnæringen.

Vi vil legge til rette for en **god utvikling / omstilling i landbruksnæringen**, som gir grunnlag for å beholde en størst mulig del av dagens produksjon, samtidig som vi kan utvikle nye næringer og skape gode samarbeidsløsninger, i næringen, og mellom næringer.

Det vil være helt avgjørende å legge til rette for en bedre lønnsomhet i den enkelte virksomhet.

- Vi ønsker landbruksproduksjon på flest mulig av dagens 950 driftsenheter, og eller at vi kan utvikle ny næring med gårdens samlede ressurser som grunnlag.
- Vi ønsker en vesentlig økning i lokalt foredlede varer
- Vi skal ta vare på og videreutvikle vårt spesielle kulturlandskap
- Vi skal satse på en stor grad av innovasjon og knoppskyting fra virksomheter både i primærproduksjonen og i tilknyttede virksomheter.
- 15 % av matforbruket og av matproduksjonen i Valdres skal være økologisk i 2015.
- Gode samarbeidsløsninger prioriteres både i landbruksnæringen og mellom de ulike næringer. Landbruk, reiseliv og foredling bør i større grad utvikle felles strategier som kan medvirke til at disse næringer kan ønske felles gjester velkommen til Valdres

Status

Det tidligere Regionrådet har i årene 2004-2007 som en forsøksordning ivare tatt forvaltningen av BU – midlene for Valdres, og denne ordning er forlenget med 2 år fram til 31.12.2009.

BU –styret hadde i 2008 til fordeling 11,1 mill.kr. i rentestøtte og 5,2 mill.kr. i tilskudd. Det ble i 2007 gjennomført en evaluering sammen med tilsvarende ordning i Nord-Gudbrandsdalen av Landbrukets Utredningskontor. Evalueringen ga svært gode tilbakemeldinger på denne prøveordning med desentralisering av BU –midler. Videre ga evalueringen en anbefaling om videreføring og gjerne en utvidelse av ordningen til også å omfatte virkemidler for flere næringer.

BU – midlene i 2008 har bidratt til investeringer / tiltak for i alt 32,3 mill.kr.

Bygdeutviklingsprogram Valdres 2005 – 2010 ble revidert med vedtak i Valdresrådet 5.mars 2008. Forvaltningen av ordningen legger beslag på vel ett årsverk.

Strategi

Høsten 2008 startes det opp arbeid med strategier for en videreføring av ordningen etter 2009. Her vektlegges å finne frem til felles strategier sammen med Nord Gudbrandsdal. Vi forventer at dette arbeidet vil måtte få vesentlig fokus i første halvår 2009.

Både Landbruksdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet viser til å finne løsninger innenfor den rammen som trekkes opp for regionreformen som forventes satt ut i livet fra januar 2010.

Ut fra dette vil fylkeskommunen bli en viktig samarbeidspart.

Aktører

Valdres Natur- og Kulturpark, bygdeutviklingskonsulenten, bygdeutviklingsstyret, landbruksnæringen, fylkesmannen, fylkeskommunen, Regionrådet for Nord Gudbrandsdal,

Arbeidsoppgaver / tiltak	Budsjett 2009			Langtidsbudsjett		
	VNK bidrag	Ekst. bidrag	Totalt	2010	2011	2012
BU-Ordning						
0. Arbeidsressurs VNK inkl.drift		760	760			
Uspesifisert ramme				760	760	760
Totalt		760	760	760	760	760

Kommentarer

0. Budsjettet er sammensatt av kostnadsbetingede refusjoner fra departementet med kr. 710.000,- og kr. 50.000,- avsatt fra bygdeutviklingsrammen til informasjonstiltak og drifting av bygdeutviklingsstyret (regelbundet til 1 % av rammen).

Det er her forutsatt at BU ordningen i Valdres videreføres etter 01.01.2010

Ansvar for gjennomføringen:

VNK

Samarbeidspartnere:

Jfr. viktige aktører

Tidsfrist for gjennomføring:

31.12.2009

Spørsmål til planen sendes til e-post: post@valdres.no eller tlf 6135 9450

For ytterligere info om Valdres Natur og Kulturpark : www.valdres.no

Fagernes 01.10.08